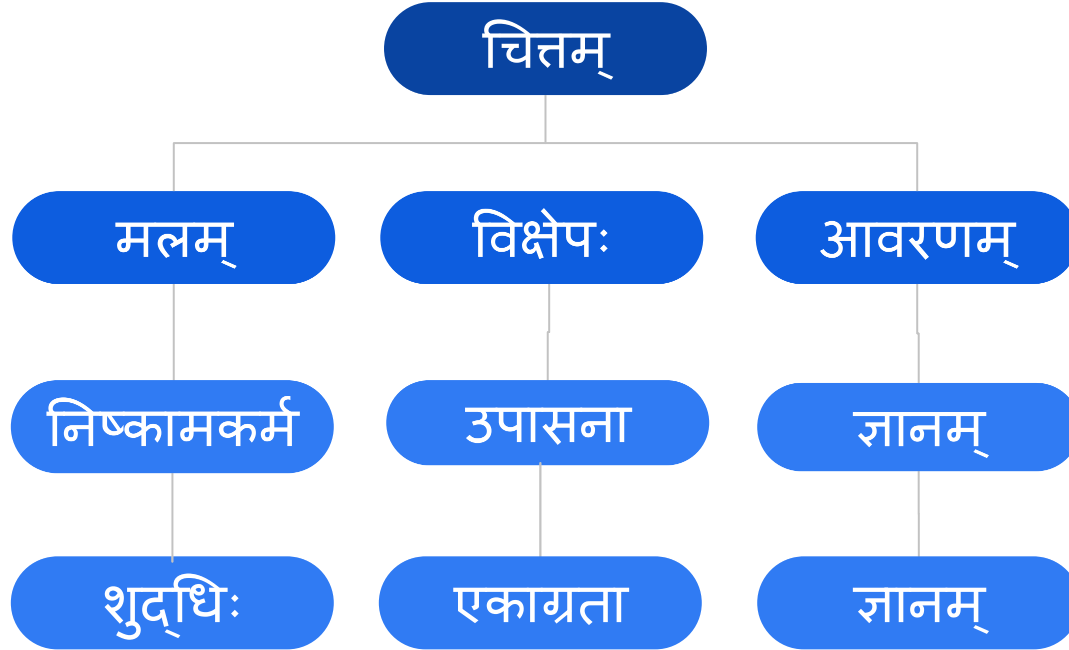
वेदान्तानुबन्धचतुष्टयम्

वेदान्तदृष्टिः अन्तःकरणदोषाः

दोषः

साधनम्

दोषपरिहारः

अनुबन्धचतुष्टयम्

अधिकारी - कस्मै इदम्?

विषयः - किम् इदम्?

प्रयोजनम् - किमर्थम् इदम्?

सम्बन्धः - कथम् इदं सम्बध्यते?

अधिकारी

- साधनचतुष्टयसम्पन्नः
- नितान्तनिर्मलस्वान्तः
- प्रमाता

अधिकारी

अधिकारी	प्रयोजनम्	विवरणम्	दृष्टान्तः
विधिवद्वेदेवेदङ्गाधीतः	आपाततः अधिगत-अखिल-वेदार्थः	अस्मिन् जन्मनि जन्मान्तरे वा	
नित्य-नैमेत्तिक-प्रायश्चित्त-कर्मानुष्ठानी	बुद्धिशुद्धिः	• अकरणे प्रत्यवायः • पुत्रजन्मादिः • पापक्षयः	• सन्ध्यावन्दनादिः • जातेष्ट्यादिः • चान्द्रायणादिः
काम्यनिषिद्धकर्मत्यागी	बुद्धिशुद्धिः	• स्वर्गादीष्टसाधनानि • नरकाद्यनिष्टसाधनानि	• ज्योतिष्टोमादीनि • ब्राह्मणहननादीनि
उपासकः	चित्तैकाग्रता	सगुणब्रह्मविषयम्	शाण्डिल्यविद्यादिः
साधनचतुष्टयसम्पन्नः	शास्त्रगुरुवचनाधिकारः	विवेकः, वैराग्यम्, षट्सम्पत्तिः, मुमुक्षुत्वम्	
प्रमाता	शास्त्रप्रमाणे जिज्ञासुः		

साधनचतुष्टयम्

साधनम्	प्रयोजनम्	विवरणम्
विवेकः	वैराग्यम्	नित्यानित्यवस्तुभेदज्ञानं। ब्रह्म सत्यम् जगन्मिथ्या
वैराग्यम्	शमादिषट्सम्पत्तिः	इहामुत्रार्थफलभोगेषु विरक्तिः
शमादिषट्सम्पत्तिः	मुमुक्षुत्वम्	शमः, दमः, श्रद्धा, उपरतिः, समाधानम्, तितिक्षा च
मुमुक्षुत्वम्	अधिकारित्वम्	मोक्षस्य इच्छा

शमादि-षट्क-सम्पत्तिः (परस्परापेक्षया एकं साधनम्)

शमः	मनसः निग्रहः	श्रवणादिव्यतिरिक्तविषयेभ्यः
दमः	बाह्येन्द्रियाणाम् निग्रहः	श्रवणादिव्यतिरिक्तविषयेभ्यः
श्रद्धा	गुरुवेदान्तोक्तवक्येषु श्रद्धा	
उपरतिः	निवर्तितविषयेभ्यः साधनसहितः त्यागः	सन्न्यासः वा
समाधानम्	मनसः श्रवणादौ विषये च समाधिः	
तितिक्षा	सहिष्णुता	शीतोष्णसुखदुःखादिद्वन्द्वेषु साम्यम्

विषयः

तत्रैव वेदान्तानां तात्पर्यम्

- जीवब्रह्मैक्यम्
- शुद्धचैतन्यम्
- प्रमेयम्

सम्बन्धः

विषयः - ग्रन्थः →बोध्य-बोधक-भावः

प्रयोजनम्

- जीवब्रह्मैक्यगत-अज्ञाननिवृत्तिः
- स्वस्वरूपानन्दप्राप्तिः

अधिकारी

- संसारानलतप्तः
- दीप्तशिराः जलराशिम् इव
- उपहारपणिः
- श्रोत्रियं ब्रह्मनिष्ठं गुरुम् अनुसरति

फलम्

गुरुः अध्यारोप-अपवाद-न्यायेन उपदिशति